

Beszámoló a Tükröződések alkotótáboráról

A MOKKA Alkotócsoport 2021. évi nyári tábora

Törőcsik Katalin, Kocka Művészeti Egyesület és MOKKA Alkotócsoport

Absztrakt

Az alábbiakban röviden bemutatom a győri MOKKA Alkotócsoport közel 20 éves oktatói és alkotói tevékenységét, majd részletesen ismertetem a 2021-es művészeti tábor előkészületeit és megvalósítását. Az idei tábor a szimmetriákra és a tükröződésekre helyezte a hangsúlyt. Vizsgáltuk őket a természetben és az épített környezetben egyaránt. Megfigyeltük a délibáb jelenségét, a víztükör működését, az élőlények jobb és bal oldalának viszonyát, egy fa gyökérzetének és lombkoronájának hasonlóságát, a tengelyes- és a forgásszimmetriák rendszerét és a tükrözésekkel kialakítható térillúziókat. Bemutatom a témához kapcsolódó alkotófeladatokat és a gyerekek alkotásait. Természetesen képekkel illusztrálva.

Törőcsik Katalin munka közben
(Fotó: Tolnai Imre)

Bevezető

A Mokka Csoportot 2002-ben alapítottuk Győrben, és az akkoriban alakult Kocka Művészeti Egyesület részeként képzeltük el. Közösségi és oktatási programokkal foglalkozó civil csoportként határoztuk meg önmagunkat. Közösségünk fiatal művészekből állt, a pályánk elején voltunk, baráti szálak kötöttek össze minket, és valamilyen feladatunknak tekintettük a művészeti nevelést. És szerencsére mindig sikerült a 7-10 éves gyerekek alkotókedvét és érdeklődését felkeltenünk.

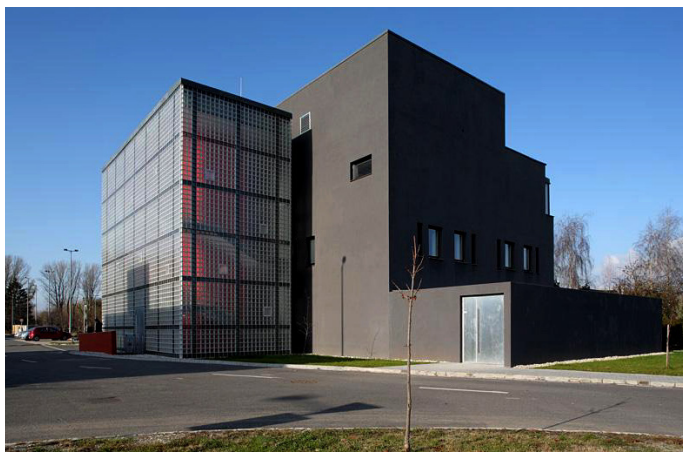
Módszereink azóta fokozatosan finomodtak, de elveink lényegében húsz éve ugyanazok. A világot sokrétűnek és összetettnek látjuk, és megpróbáljuk ezt a gyerekekkel is megérinteni. Foglalkozásaink egy-egy átfogó téma köré csoportosulnak, amelyet több oldalról is körbejárunk. Ezt többféleképpen is igyekszünk bemutatni és vonzóvá tenni a gyerekek számára, és többféle művészeti ág eszközeivel is megközelítjük őket. Nem húzunk éles határt a művészeti ágak közé: a képet, az éneket, a hangot, a mozgást a játék nyelvén összekapcsoljuk. A feladatokat a témához kapcsolódó, kreatív ötletekből indítjuk, az érzéki tapasztalatokat igyekszünk összekapcsolni a művészi folyamatokkal, mert az alkotást hermeneutikai körként fogjuk fel, melynek során az emberben a megfigyelés, a megértés és a továbbgondolás ciklusai ismétlődnek, és vezetnek egyre elmélyültebb tudáshoz, képességekhez.

Programjainknak lassan két évtizedes múltja van, hiszen az első foglalkozás-sorozatunkat 2002-ben, az első tematikus művészeti táborunkat pedig 2003 nyarán szerveztük meg. Mindkettőt a Győri Városi Művészeti Múzeum egyik épületében, a Borsos Miklós Múzeum hatalmas pincegalériájában és annak udvarán. Azóta az ország számos pontján véghez vittünk számos közművelődési, iparművészeti és közösségi művészeti projektet, dolgoztunk múzeumokkal, művelődési intézményekkel, oktatási projekteken, fesztiválokon, és valódi összművészeti együttműködéssel alakítottuk alkotócsoportunkat.

A tábor paramétereit

Táboraink helyszíne 2011 óta a Széchenyi Egyetem Építettervezési Tanszékének a hallgatók gyakorlati képzését szolgáló épülete, az Építész Műteremház. Ezért, hogy táborainkat tíz éve a Széchenyi Egyetemmel közösen szervezzük meg.

Az épület alsó szintjének két műtermében és az épülethez tartozó udvaron dolgozunk a gyerekekkel. Ezek a terek semlegesek és minimalisták, némiképp ipari jellegűek, az objektum ugyanis valaha trafóházként szolgált. A kívülről teljesen zárt, fekete doboznak látszó épület belül nagyon világos, erről üveghomlokzata gondoskodik, meg a szinte átlátszó összekötő folyosók és a kiállítóteréből nyíló kertje. A faburkolatos, terasz-jellegű kertet magas falak veszik körül, így a belső kiállítóteret egy zárt és békés térrel tölti meg. Ezek a tágas, semleges, könnyen és

A Múteremház épülete a főút és a holtág felől nézve. A képek forrása: <http://hazai.kozep.bme.hu/hu/epitesz-muteremhaz-gyor/#jp-carousel-2517> (Fotó: Hajdú József) és <http://arc.sze.hu/muteremhaz/>

gyorsan átalakítható terek adják a bázisát nyári táborainknak.

A Széchenyi Egyetem épületei a Mosoni-Duna, illetve a Mosoni-Duna egyik holtágának közelében találhatóak, az úgynevezett Aranyparton, a Püspökerdő mellett, így a természet, a folyópart és az ártéri erdők pár perc sétával elérhetőek a táborból. Ezt a kivételes adottságot minden MOKKA-táborban igyekszünk kihasználni, és mindig rendezünk natural art vagy land art szellemiségű programokat az erdőben vagy a folyóparton.

A jelentkezők egyre nagyobb száma miatt 2014 óta a MOKKA tábor mindig két turnusban hirdetjük meg. A résztvevők számának megemlése nem lehetséges, mert sem a rendelkezésünkre álló helyszín, sem a projektek jellege nem teszi lehetővé. Néhány teltházas alkalom után úgy döntöttünk, hogy inkább két időpontban is megtartjuk a tábor. A két időpontra aszerint jelentkeznek a résztvevők, hogy a családoknak melyik a megfelelő. A két turnus tematikája azonos, de a program sosem ugyanaz, mert mindig hozzáalakítjuk a résztvevők életkorához, ötleteihez és érdeklődési köréhez.

A MOKKA-táborokba számos gyerek visszatér, idén is volt több olyan résztvevőnk is, akik már 6, illetve 8 éve rendszeresen részt vesznek ezen a nyári programon. Megfigyeltük, hogy ezek a gyerekek, illetve

kamaszok nagyon magabiztosan és rutinosan viszonyulnak a helyszínhez, a körülményekhez és a feladatokhoz, gyorsabban feltalálják magukat a tervezésben, könnyebben együttműködnek társaikkal, mint mások, a többiek örömmel követik őket, a felnőttekkel is jó a viszonyuk, meghatározó és felszabadító a jelenlétük.

Az idei tábor alapötlete, tematikája, megszervezése

Tavaly az alkotótábor címe *Lassulás* volt, ez a téma a digitális térben felpörgött világ ellenpontozásaként merült fel bennünk. Tavalyi táborunk záró megbeszélésén fogalmazódott meg az igény először, hogy foglalkozzunk tovább a harmónia gondolatával, de ne csak a belső harmóniával, hanem a láthatóval is. Csináljunk olyan tábor, amely a természetben megfigyelhető harmóniával, az élőlények lényegi szimmetriájával, az elemek működése során megfigyelhető tükröződésekkel foglalkozik. Elkezdett foglalkoztatni minket a víztükör jelensége, az élőlények jobb és bal oldalának viszonya, a gyökerek és a lombok rendezettsége. Sőt, a mesterségesen teremtett szimmetriák is: a tengelyes szimmetriák és a forgásszimmetriák rendszere, a szimmetria az építészetben, a tárgyakban, az élet bármely területén.

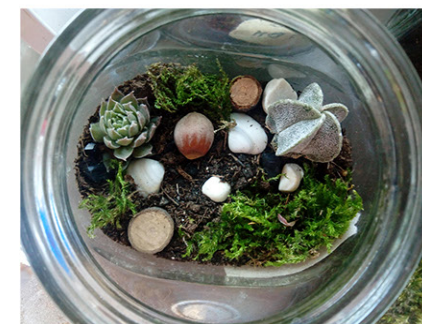
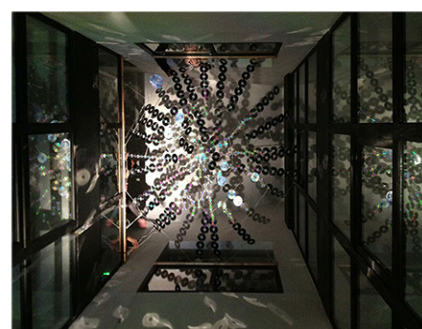
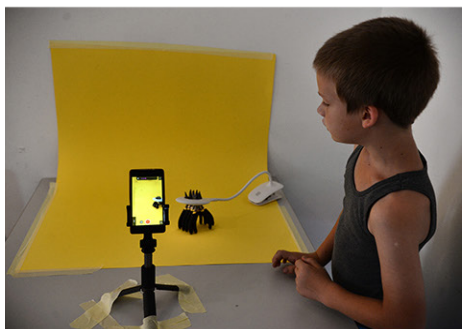
Így fogalmazódott meg a 2021-re tervezett téma és cím, a *Tükröződés*. Célként tűztük ki, hogy megfigyeljük a körülöttünk lévő

és változó világ szimmetriáit, és kulturális párhuzamok segítségével kalandozunk az irodalom, az animáció és a zene világában is. Ezt a mottót választottuk: "Gyere, és tükröződj velünk!"

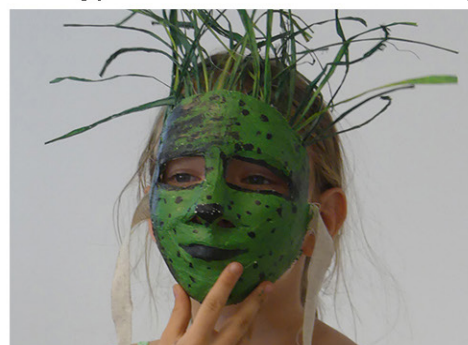
A tábor helyszíne idén is a győri Széchenyi István Egyetem Épülettervezési Tanszékéhez tartozó Építész Múteremház volt. A tábor két időpontban rendeztük meg: az első turnust 2021. július 26-tól 30-ig, a második turnust augusztus 9-től 13-ig. A tábori program naponta 9 órától 16 óráig tartott, és gyermekfelügyeletet is biztosítottunk a tábor helyszínén reggel 7.30-tól táborkezdésig, majd táborzárástól 16.30-ig. A turnusokban résztvevő gyerekek maximális számát 26 főben határoztuk meg.

A MOKKA táborokra minden évben egy online kitölthető űrlappal lehet jelentkezni. A jelentkezések után részletes leírást és programismertetőt küldünk a szülőknak, és ebben arra is felhívjuk a jelentkezők figyelmét, hogy a MOKKA Csoport honlapján és Facebook-oldalán olvashatnak a korábbi évek MOKKA-táborairól. (A MOKKA csoport honlapja: <http://mokka.org.hu/galeria>, a csoport FB-oldalának elérhetősége: <https://www.facebook.com/mokkagyor>)

A tábor résztben pályázati keretből finanszíroztuk, részben a résztvevők hozzájárulásából. Győr önkormányzata pályázati keretből

mokkatábor 2021 KOCKA Művészeti Egyesület MOKKA alkotócsoport SZE Építész Műteremház

A "Tükröződések" című MOKKA tábor felhívása az interneten (Szerkesztette: Váray Ibolya Anna)

támogatta. De részvételi díjat is kellett kérnünk a résztvevő gyerekek szüleitől. A helyszín bérlésére, az anyag költségekre, az ebéd és az uzsonna biztosítására. A gyerekek maguk hozták a tízóriajukat, az ebédet az egyetem éttermében rendeltük meg, ami pár perc séta a tábor helyszínétől. A tábori foglalkozásokat idén is a Kocka Művészeti Egyesület és a MOKKA Alkotócsoport tagjai, valamint a Széchenyi István Egyetem Építész tanszékének tanárai, a Épülettervezési Tanszék oktatói és hallgatói vezették és koordinálták.

Ez a cikk az idei első tábori turnus eseményeit és tanulságait összefoglalja, ezért felsorolom, hogy az első héten a tábor megvalósításán kik dolgoztak: Váray Ibolya Anna (iparművész, a MOKKA Alkotócsoport alapító tagja, táborvezető,

művésztanár), Tolnai Imre (DLA, képzőművész és egyetemi tanár), Kecskés Teodóra (kézműves, szervező), Pozsgai Krisztina (kézműves, művelődésszervező) és Törőcsik Katalin (iparművész, a MOKKA Alkotócsoport alapító tagja, művésztanár).

Találkozások - a tábor első napja

Az első nap mindig ismerkedéssel telik: a gyerekek megismerkednek egymással, a felnőttekkel, a hét programjával és a helyszínnel is. Bemutatkozás közben játszottunk a nevekkel, gyakoroltuk egymás megszólítását, hogy mindez fesz-telenül és természetesen menjen egész héten. A tábor tervezett heti programját nem táblázatban, hanem egy rajzokkal kiegészített, nagyméretű gondolatterképen tettük közzé a terem egyik falán. Ezt

a gyerekek szívesen olvasták, nézegették.

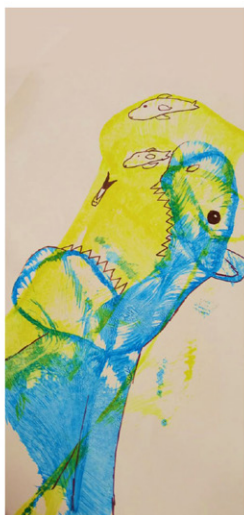
Tolnai Imre kollégánk előadásában megismerkedtünk a tükröződés jelenségével a természetben és az ember alkotta világban. Szimmetriákat fedeztünk fel az állatvilágban és a tájakban, megbeszéltük a vízben tükröződő tükörkép és a délibáb okát és fizikai magyarázatát, és egy régi mesterség, a tükörkészítő munka lépéseit és fejlődési folyamatát is megismertük. Megbeszéltük, mi a tükör szimbolikus jelentése, mit mondtak róla az egyes kultúrákban a mítoszok és a babonák. Számos művészettörténeti vonatkozást is megismertünk, és olyan műalkotásokról beszélgettünk, melyek témája vagy anyaga maga a tükör.

Délelőtt saját kézírásunk felhasználásával ismétlődő betűkompozícióit alakítottunk ki tükörírással, több tükörtengelyt meghatározva. A munkához világító asztalként használtuk az épület nagy ablakait. Később egy másik kísérleti munkába kezdtünk: befestékezett fonalakat húztunk végig egy félbehajtott papírlap két fele között, vagyis szimmetrikus fonalgrafikát készítettünk, majd szabadkézzel kiegészítettük. Volt hogy utólag felerősítettük, volt hogy utólag gyengítettük a festékes fonalak színes nyomát és szimmetriáját a papíron.

Délután belevágtunk a hét egyik legnagyobb alkotómunkájába: úszó szobrok megtervezésébe és elkészítésébe. Inspirációként szolgált számunkra Farkas-Pap Éva iparművész Hiányjel című land-art installációja (vö. <https://farkaspapeva.hu/2021-hianyjel/>), ez a vörösre festett faágakból összeállított kompozíció, amely már pár hete ott állt a holtág túlsó partján, A vörös ágak a sötét vízben tükröződtek, és a látomászerű kompozíció egyik oldala folyamatosan fodrozódott, ahogy a víz hullámozott. Csakhogy mi nem a folyómeder alá rögzített, helyhez kötött szobrokat szeretnénk volna készíteni a gyerekekkel, hanem olyanokat, amelyek hajóként vagy uszályként lebegnek a víz felszínén. Ehhez falapokat gyűjtöttünk jó előre: kb. 90 cm hosszú és 15 cm széles fenyőfa deszkák voltak mobil szobraink talapzatai.

Vajon mi legyen rajtuk? Minden tárgyalkotó feladatot tervezéssel kezdünk, különösen akkor, ha csoportban dolgoznak a gyerekek, hiszen közösen kell kialakítaniuk és rögzíteniük azt az elképzelést (tömegvázlatot vagy konstrukciót), amit majd együtt valósítanak meg. A tervektől természetesen eltérhetnek a munka során, de fontos, hogy legalább a kiindulóponton legyen egy egyeztetett és rögzített elképzelésük. A terveket ugyan eléggé vázlatosan elkészíteni, de felületben és előlnézetben is kértük.

Szimmetria tengelyekkel történő síkfelosztás és a fonalgrafikák kiegészítése

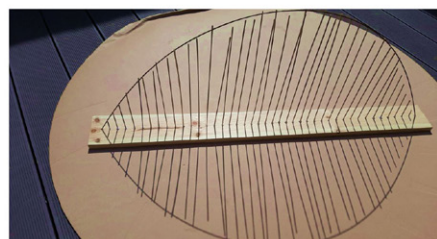
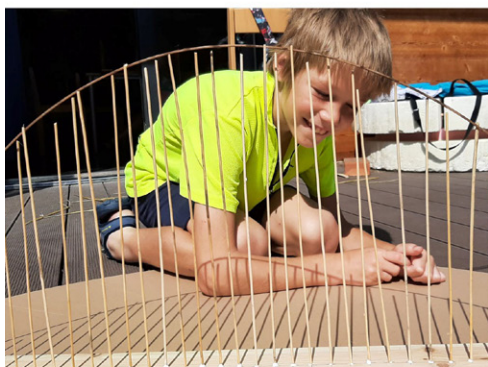
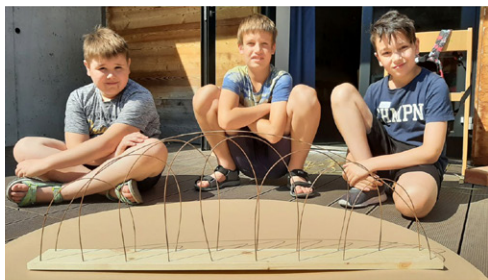
Vízreszállás - a tábor második napja

A tábor második napján megépítettük a víziszobrokat. Kisebb csapatokban dolgoztunk a közösen elkészített, kompromisszumok árán kialakított tervrajzok alapján. Ezek - ahogy már említettem - előlnézetből, felülnézetből és méretezéssel is ábrázolták úszó szobrainkat. A fenyődeszkákra tervezett rögzítési pontokat vonalzóval kimértük, számos helyen kifúrtuk, ezekbe a lyukakba illesztettük a hajlékony bambuszpálcákat, faágakat és egyéb alkatrészeket. Egyenes és ferde lyukakat is fúrtunk az alapdeszkákba, a szobrokat bambuszpálcákból, botokból, CD-lemezekből építettük, csomópontjaikat kötöttük, bandázsoltuk, felületüket kifestettük, az építményeket szövással és ragasztással egészítettük ki. A nap folyamán kétszer is megálltunk tervtanácsot tartani, mint az igazi tervezők, elvégre egy építész iskolában dolgoztunk. Ezek a megbeszélések nagyon tanulságosak és szórakoztatóak voltak, a kis alkotócsoportok bemutatták a tervet és a kész munkát, elmondták tapasztalataikat, néhány kudarcot és sikeres újra tervezést is megismertünk.

Kora délután elkészültek a kiegyensúlyozott, látványos szobrok, és elindultunk a Mosoni-Duna holtágához, hogy vízre bocsássuk őket. Az úsztatás, a víztükör szükséges volt ezeknek a szobroknak a kiteljesedéséhez, hiszen a nyugodt, sötét víz felszínén a tükörképükkel kiegészülve valósult meg a tervezett látvány. A szobrok vízrebocsátása a fürdésre is remek alkalom volt, az uzsonnát a folyóparton ettük meg, miközben megszáradtunk. Ez a nap kivételesen jól sikerült!

A mobilszobrok vízrebocsátása előtti stratégia megbeszélése és az úsztatás

A víziszobrok tervezése és készítése, és egy remek megoldás: a szobor saját árnyékával imitált tükröződés

Tükörcarcok - a tábor harmadik napja

Ezen a napon önarckép-készítéssel foglalkoztunk. Párokba rendeződtünk, és előkészítő, ráhangoló játék gyanánt tükrös pantomimet játszottunk. Aztán 15 cm-es kis tükrökben hosszasan tanulmányoztuk saját arcunkat, miközben megbeszéltük az emberi arc szimmetriáját, szerkezetét és arányait. Mindenekelőtt gyors vázlatot készítettünk az önarcképhez, majd egy részletesebb rajzon rögzítettük saját arcvonásainkat. Aztán geometriai formákra egyszerűsítettük a rajzot: egy olyan változatot készítettünk, ami síkidomokból is összeállítható. Végül el is készítettük ezt a geometrikus változatot: tükrőfólia-mozaikokból kiraktuk az önarcképeinket. Reményünk szerint azok, akik ezeket a törésvonalakkal szabdalta, tükrőfólia-önarcképeket nézik, egyszerre fogják látni az alkotó vonásait, és - az apró, tükröződő felületeken - a saját arcukat, vagyis az alkotó és a néző kettős portréját.

Nagy kalandok - a tábor negyedik napja

Csütörtökön reggel elmentünk sárkányhajózni. Csaknem az összes táborlakó belefért egy nagy sárkányhajóba, a nagyobbak közül néhányan egy kenuban biztosították a felvezetést a sárkányhajónak. A Rába folyó közepesen magas vízállással és zöldes vizének nagy-szerű tükrözőképességével vett részt az akcióban. Ezután egy rövid városi sétára mentünk a Dunakapu térre, ahol megnéztük a hatalmas, krómacélból készített mobil tükröt. Ez a mindkét oldalán domború, 4 méter átmérőjű forgatható tükrő Pál Zoltán, Munkácsy-díjas pécsi szobrászművész 2015-ben készült, *Pulzus* című, köztéri alkotása. A nagy szoborban az egész csoport tükröződött, ebben az expresszív helyzetben hirtelen kétszerannyian voltunk. Természetesen lefotóztuk a látványt.

Délután egy tükröpalota szobáit és termeit modelleztük. Három összetolt asztalt tükrölapokkal fedtünk,

Tükrös pantomim játék és tükrönarcképek készítése közben, és a kész sorozatok villámátlata a falakon

és olyan dobozokat helyeztünk rájuk, melyek alját eltávolítottuk, belső falait pedig tükörfóliával vagy CD-lemezekkel borítottuk. Almát, pénzt, fadarabot, kavicsot helyeztünk el alattuk. A dobozokra egy kukucskalónyilást is vágtunk - ha valaki ezen keresztül benézett, az almát, pénzt, fadarabot, kavicsot végtelen számban megsokszorozva látta. Mindehhez felhasználtunk maradék kartonokat, mindenféle dobozokat, színes pauszpapírokat, tükörfóliákat, CD-lemezeket, hagyományos lámpákat és ledes izzókat, és gyakorlatilag bármit, hogy a látvány minél összetettebb legyen. A létrehozott kis tárgyak 5-15 cm oldalhosszúságúak voltak.

Este aktívan, énekelve, dalátíratokat kitalálva részt vettünk a Belvárosi Betyárok együttes koncertjén a Múteremház udvarán. A gyerekek még saját hangszereiket bevetették.

A táborzáró - a tábor ötödik és egyben utolsó napja

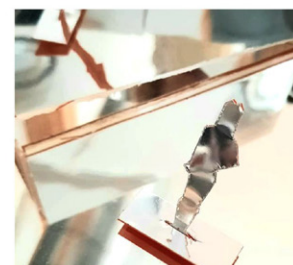
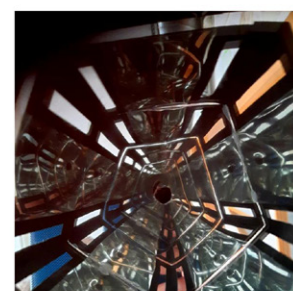
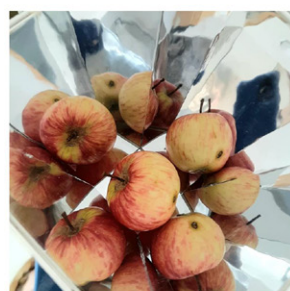
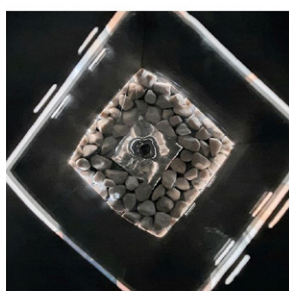
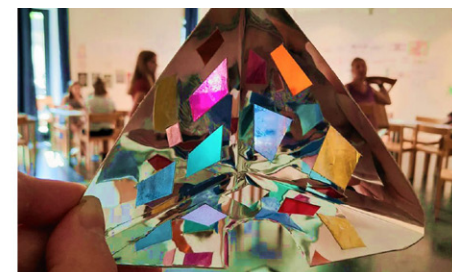
2021. július 30-án, a TÜKÖR-MOKKA-tábor utolsó napján, még bevágtunk két alkotómunkába, és közben felkészültünk a táborzáróra. Dél előtt egyedi tükörkereteket terveztünk és készítettünk. Ehhez mindannyian egy 12x12 cm-es tükörlapot használtunk, de a keret formáját, színeit, részleteit és rétegeit egyénileg terveztük meg, a megvalósítás is főleg a gyerekek ötleteire és eddigi kézműves és designer tapasztalataira épült.

Délután pólókra és textilzsákokra nyomattuk stenciltechnikával az ideai tábor címét és logóját, ezt a négy szót variáltuk: MOKKA, TÁBOR, TÜKÖR, 2021. Annyira belefeledkeztünk a munkába, hogy elfelejtettünk fotózni! Erről a feladatról tehát nem tudok képeket mutatni.

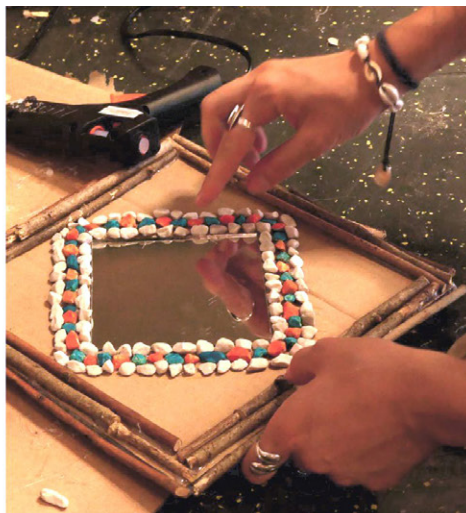
Délután 16 órakor megtartottuk a táborzáró kiállítást. Erre az alkalomra mindig meghívjuk a szülőket, a rokonokat és a barátokat is, így ez a fél óra a saját egész heti munkák tükrére is volt. A hét során készült műveinket kiállítottuk,

A táborlakók a sárkányhajózást imitálják a városi óriástükrök előtt

A tükörpadlóra épített tükörszobák, színes és végtelen térillúziók

rendezetten bemutattuk, szóban is összefoglaltuk, és azokat a fotókat is levetítettük, amelyek az alkotófolyamatok és a játékok közben készültek. Mindenki boldog és elégedett volt.

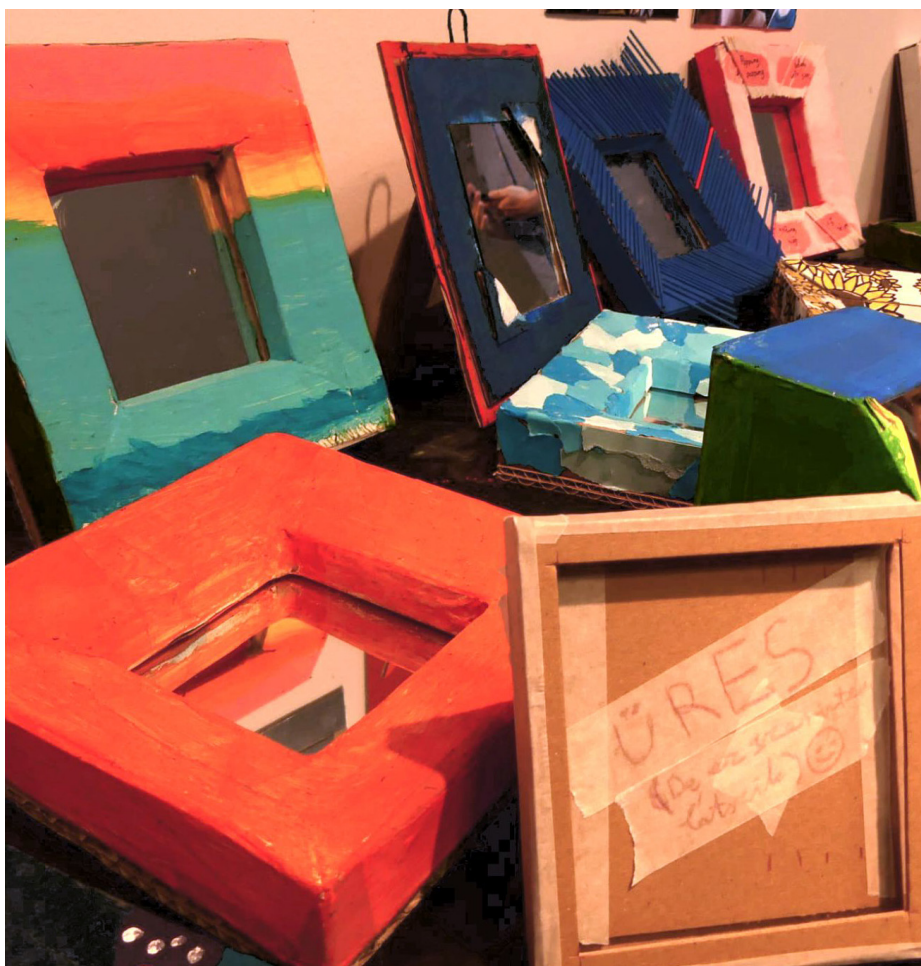
Összegzés

A tábor két turnusa közt egy hét pihenőt tartottunk, majd augusztus második hetében következett a második turnus. Az első hét tanulságai és tapasztalatai alapján ilyenkor valamennyire módosul a program, de változást hoz az is, hogy más gyerekek, más érdeklődéssel és más tempóban dolgoznak a feladatokon. Másként, mint az első, de a második felvonás is jól sikerült.

Minden évben tartunk egy értékelő és visszatekintő megbeszélést a táborban dolgozó kollégákkal és segítőkkel. Rengeteg tanulsággal és sok jó emlékekkel zárult a tábor, összességében elmondhatom, hogy még napokkal később is hosszan gondolkodtunk az élményeken, a felvetődő szakmai és emberi kérdéseken, a gyerekek által kitalált és elkészített műveken. Örülök, hogy ennek a folyamatnak a részese lehettem.

Képek forrása

A MOKKA tábor életét bemutató és a cikkben felhasznált valamennyi fényképet a táborban dolgozó alkotóművészek és szervezők készítettek, név szerint: Váray Ibolya Anna (iparművész, a

Beindult a tükörkeret-készítés, de csak a kis tükörlapok mérete volt azonos, a keretek egyéni ízlés szerint készültek

MOKKA Alkotócsoporthoz alapító tagja, táborvezető, művésztanár), Tolnai Imre (DLA, képzőművész és egyetemi tanár), Kecskés Teodóra (kézműves, szervező), Töröcsik Katalin (iparművész, a MOKKA Alkotócsoporthoz alapító tagja, művésztanár).

A cikk elején a Múteremházat bemutató két fénykép az internetről származik, ezek forrása: <http://hazai.kozep.bme.hu/hu/epitesz-muterem-haz-gyor/#jp-carousel-2517> (Fotó: Hajdú József) <http://arc.sze.hu/muteremhaz/>